Die Postgebühr bar bezahlt.
Poštnina plačana v gotovini.

St. 7 (796), leto XVII. — V Ljubljani, 15. 2. 1945. / Preis — cena 2 L

DRUŽINSKI TEDNIK

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 253, tel. št. 33-32. — Račun Pošt. hran. v Ljubljani št. 15.393. — Naročni na: ¼ leta 20 lir

Komunistične metamorfoze

Ko so komunisti slepili slovensko ljudstvo z »Osvobodilno fronto slovenskega naroda«, so zatrjevali, da se bore za »osvoboditev izpod okupatorja«. Nobene večje želje nimajo, so dejali, kakor dati temu ljudstvu popolno svobodo odločanja o svoji lastni usodi. Zdaj ni o osvobojevanju nikjer več govora. Zakaj Osvobodilna fronta slovenskega naroda se je izkazala samo kot utrjalka poti najstrašnejšega okupatorja, ki je kdaj grozil naši domovini, aziatskega boljševizma, kot peta kolona Stalinove orientalske despotije in izdajalka ne samo naše svobode, ampak tudi narodne samobitnosti. Njen končni cilj je prodati slovensko ljudstvo v aziatsko boljševiško suženjstvo.

Ko so komunisti pričeli svoje »osvobojevanje slovenskega ljudstva«, so prekleli vse, kar je bilo kdaj jugoslovanskega. Prav dobro se še spominjamo tistih prvih mesecev agitacije OF, ustne in pismene: »Sporazumeti se moremo z vsakim Slovencem, ki je v sebi obračunal z jugoslovanstvom in se vrnil samo k svojemu narodu, kajti v jugoslovanstvo se noče naš narod nikoli več vrniti« — je pisal »Slovenski Poročevalec«. Zdaj ni o slovenstvu nikjer več govora. OF sama je organizirana v Titovem »jugoslovanstvu«, ki je kljub vsem frazam o »decentralizaciji« in »federalizaciji« jugoslovanskih narodov stokrat bolj centralistično, kakor je bil kateri koli jugoslovanski režim v Jugoslaviji. Njen končni cilj je prodati slovensko ljudstvo Titovemu boljševiškemu centralizmu.

Ko so komunisti pod slepilno formo »Osvobodilne fronte slovenskega naroda« izdali svoje prvo samoslovensko geslo in zajadrali z razvitimi jadri v Titov komunistični centralizem, so prekleli vsak slovenski separatizem kot »fašizem«, in isti »Slovenski Poročevalec«, ki je prej preganjal idejo jugoslovanstva, preganja poslej s še večjo nestrpnostjo vsako samostojno slovensko narodno misel. Toda prav tako, kakor je bilo v začetku geslo o samoslovenstvu samó slepilo, tako je samó slepilo tudi komunistično »jugoslovanstvo«. Najnovejše geslo »Jugoslovana« Tita je zdaj »balkanstvo«. V njegovih »državniških načrtih« ni v najnovejšem času nič več govora o jugoslovanski Samojugoslaviji. Ti načrti vsebujejo kot idealni cilj ustanovitev Balkanije, v kateri Jugoslovani (vsi skupaj) ne bi imeli niti številčne večine (Nejugoslovanov bi bilo okoli 25 milijonov!).

Ko so komunisti zdaj vrgli v svet načrt za Balkanijo, tudi še niso povedali svoje zadnje besede, zakaj tudi Balkanija je le prehodna stopnja k nadaljnjemu in zadnjemu koraku »slovensko-jugoslovansko-slovanske« Titove politike, k tudi formalni priključitvi vse Balkanije k Stalinovi aziatski despotiji SSSR, v kateri bi bili po priključitvi vseh evropskih »Balkanij« tudi vsi Slovani skupaj v manjšini (Neslovanov bi bilo okoli 250 milijonov). Pa tudi požrtje Evrope po Stalinovi aziatski despotiji bi bilo komaj izpolnitev prve etape, zakaj druga etapa bi bila vojna vesoljne Stalinove aziatske despotije proti Velikobritanskemu imperiju, tretja pa vojna proti celotni Ameriki, ker prav zadnji Stalinov cilj je, raztegniti svojo despotijo na vseh pet celin sveta.

Ker je bila »Osvobodilna fronta slovenskega naroda« že od vsega začetka samo slovenska peta kolona Stalinove aziatske despotije, je tudi že od vsega začetka vedela, da se ne bojuje ne za slovenstvo, ne za jugoslovanstvo, ne za slovanstvo in ne za balkanstvo, ampak za ta zadnji cilj Stalinove aziatske despotije. Zato so bila tudi vsa njena gesla po vrsti, od slovanskega do balkanskega, samo perfidna laž, peklensko slepilo za bebce, da so ji nasedli in napravili potem z njo vred vse kameleonske metamorfoze. Zakaj v resnici je bilo tej peti koloni Stalinove aziatske despotije prav tako malo mar slovenstva, katero je najprej izdala, kakor ji je bilo mar jugoslovanstva in slovanstva ter ji je zdaj balkanstva.

Enako kakor s temi, je bilo in je z vsemi drugimi gesli komunistične »Osvobodilne fronte slovenskega naroda«. Ko so naši komunisti razgrnili svoje mreže, da bi vanje lovili kaline, so poleg slovenstva in osvoboditve izpod okupatorja postavljali na prvo mesto idejo demokracije. Slovesno so oznanjali vsem in vsakomur, da velja njihov boj fašizmu za čisto demokracijo. Slovenski narod,

Resnica ne pusti nič nase obesiti.
Slovenski rek

V ZNAMENJU »SVOBODE«

Propadanje Evrope, kakor ga slikajo krivci sami

Razmere v »osvobojeni« Evropi so postale že tako neznosne, da si pred njimi niti angleški parlament ne more več zakrivati oči. Tako so pretekli četrtek člani vseh strank interpelirali namestnika ministrskega predsednika Attleeja zastran nezaslišane oskrbe z živežem na Francoskem, v Belgiji in »odrešeni« Italiji. Attlee se je po stari navadi britanske vlade izgovarjal s slabimi transportnimi možnostmi in s tem priznal, da so Angloameričani požrli svoje obljube, ki so jih leta in leta dajali v vseh mogočih oblikah evropskim narodom.

Konservativni poslanec earl Winterton je Attleejevo frazarjenje o tem, kaj bi bilo, če bi se bilo to zgodilo in ono ne, presekal s suho in stvarno ugotovitvijo, da »grozi milijonom in milijonom ljudi v Evropi smrt od lakote in da žive ti ljudje v mnogo slabših razmerah kakor pod nemško zasedbo.«

Te besede je izrekel ne morda Goebbels, temveč, kakor smo že napisali, earl Winterton, pravi in pristen Angležˇ. In izrekel jih ni kjer si bodi in komur si bodi, ampak v britanskem parlamentu, vsemu lastnemu narodu in ostalemu svetu na znanje.

V naslednjem nekaj sličic iz raznih dežel, po najnovejših podatkih.

V Belgiji

»Bruselj je glavno mesto stradajočega naroda in raj črnoborznikov«, piše bruseljski dopisnik londonskega lista *Daily Mirror* 6. februarja t. l. »V restavracijah dobiš za nedopovedljive denarje celo ostrige, pečene piške in druge oblizke, hkrati pa lahko vidiš na cesti množice razcapanih žensk in otrok, ki brskajo v smetiščih, da bi našli kaj za pod zob.

»Belgija,« ugotavlja londonski list, »danes bolj strada kakor kdaj koli po prvi svetovni vojni.«

Na Grškem

Zastopnik britanskih strokovnih organizacij sir Walter Citrine je po vrnitvi iz Grčije sprejel poročevalca lista *Daily Mail* in mu odgovoril na njegova vprašanja o grozodejstvih, ki jih ima ELLAS na vesti.

Citrine je moral priznati, da je ELLAS pod boljševiško kontrolo, čeprav se je podvizal omiliti to trditev z velelogično pripombo, da ni Sovjetska zveza v nikakršni zvezi s temi dogodki. Govoril je o nezaslišanosti prizora, ki se mu je pokazal pri odkopavanju trupel stotin in stotin Grkov, katerih edina krivda je, da niso bili navdušeni za boljševizem.

K temu je pripomnil *Daily Telegraph:*

»Delegacija britanskih delavcev je na lastne oči videla, da je tisto, kar je hotelo veljati za plemenit ljudski upor, v resnici sramoten in nesrečonosen punt. Pokazalo se je, da ni niti ena obdolžitev, naperjena proti ELLASu, pretirana.«

V Baltiku

Prva naloga boljševiške policije, ko rdeča vojska kam vkoraka, je ta, da deželo hermetično zapre pred zunanjim svetom. Nobeno pismo, nobena brzojavka, noben telefonski pogovor ni več mogoč, sleherni potovalni promet s tujino je pretrgan, noben zastopnik drugih držav, niti ne zavezniških Angloameričanov ne more v deželo. In vendar — ugotavlja *Berner Tagblatt* (Švica), iz katerega povzemamo pričujoče vrstice — obstoje možnosti in pota ilegalnega posredovanja poročil, ki jih niti še tako strogo nadzorstvo ne more izpodrezati.

Švicarski list podaja nato nekaj na takšen način dobljenih sličic iz krajev, ki jih je zasedla Sovjetska zveza.

Del sovjetskih čet, ki so vkorakale v Baltik, pravijo ti viri, je shujšan, mnogi rdečearmejci so pa celo sestradani. Ko so prišli, je bilo njihovo prvo osvobodilno dejanje, da so željno planili na ves živež, kjer koli so ga opazili, in izropali vse dosegljive zaloge. Zato čaka te dežele zdaj neizogibna lakota. Razen tega imajo ljudje malo, mnogi pa sploh nikakršnega kuriva.

Neki višji sovjetski častnik je nekemu Baltu, ko sta bila sama, povedal, da je stanje prehrane v sovjetskem zaledju vse prej ko rožnato. Stiska civilnega prebivalstva, tudi delavcev v oboroževalni industriji, je malone neznosna.

Po računih — ki razumljivo niso uradnega značaja — so sovjetske vojske izgubile doslej mrtvih, ranjenih in pogrešanih okoli 15 milijonov mož. V zaledju je pa umrlo od posledic vojne približno ravno toliko civilistov.

Kolikor je v anektiranih deželah še ostalo mladih mož, so jih vtaknili v sovjetsko vojsko, ostalo prebivalstvo — tudi žene in dekleta — pa v vojno industrijo in k utrjevalnim delom. Seveda so boljševiki pomorili ali pa deportirali v Sovjetijo vse, ki so osumljeni sovraštva do boljševizma ali pa sodelovanja z Nemci. Zato se je upravičeno bati, da bo polagoma vse baltsko prebivalstvo izgnano iz svoje domovine.

Tega ne trdimo mi; to piše švicarski *Berner Tagblatt.*

Na Poljskem

Švicarska brzojavna agencija v Bernu poroča:

Pred kratkim v Londonu ustanovljena »Liga za evropsko svobodo«, ki jo začasno vodita vojvodinja Atholl in dekan chichesterske škofije, je izdala letak, v katerem obvešča angleško javnost, da so sovjeti po zanesljivih poročilih deportirali v zadnjih tednih samo iz tarnopolskega okraja v notranjščino Sovjetije okoli 40.000 Poljakov, ki so se jim zdeli »politično nezanesljivi«.

Letak razpravlja dalje o sestavi lublinskega odbora, o katerem trdi, da »pod varstvom sovjetskih bajonetov na debelo zapira ljudi«, samo v lublinskem okraju jih je dal zapreti več ko 21.000.

Podobni dogodki, pravi letak dalje, se dogajajo tudi v drugih deželah, kjer imajo vlade, nastale pod zunanjim pritiskom. V Srbiji ustvarja »maršal« Tito diktaturo, ki daje vso oblast komunistični stranki. Na koncu slika letak razmere na Bolgarskem, Finskem, Romunskem in v baltskih državah.

Po poročilih iz Bratislave nastopajo boljševiki v zasedenih krajih nekdanje Poljske tako brutalno, da vstaja trpinčeno ljudstvo v okupen upor. O sovjetski strahovladi v Galiciji pripovedujejo tudi sovjetski vojni ujetniki; po njihovih izjavah so boljševiki velik del prebivalstva Przemysla dobesedno iztrebili. V zadnjih 3—4 mesecih so v severnem delu mesta, ki ima pretežno poljsko prebivalstvo, pobili najmanj 5000 ljudi. V južnem delu mesta so ustrelili okoli 7000 Ukrajincev.

V Romuniji

Romunski častniki, ki so sredi januarja pribežali v Nemčijo, pravijo po poročilih iz Berlina, da je danes 10—20% romunskega prebivalstva, t. j. skoraj vsak peti Romun v koncentracijskem taborišču. Med zaprtimi je tako rekoč ves vodilni sloj: romunsko razumništvo, zdravniki in duhovniki. Meseca decembra so sovjeti imenovali posebne komisije, ki so vso deželo, hišo za hišo preiskali glede na politično zanesljivost; kdor jim je bil količkaj sumljiv, je moral v taborišče.

Uradna sovjetska agencija Tass je pred nekaj dnevi poročala iz Omska, da so se živežni obroki za delavce, ki so prišli v SSSR na delo iz krajev, zasedenih po Sovjetih, skrčili. Ti delavci so po poročilih iz Turčije glede prehrane približno na istem kakor kaznjenci. Po nekem poročilu iz Bratislave je izpovedal romunski delavec Gregorij Nandarescu, ki se mu je bilo posrečilo pribežati iz sovjetskega pekla na Slovaško, da so boljševiki Romunom črtali tedenski 50gramski maščobni obrok; njihova hrana je sestajala iz kuhane vode, ki naj bi se juha imenovala, in 200 gramov kruha na dan. Kruh je bil pečen iz moke, ki ji je bilo primešano žaganje. Mesa niso romunski delavci nikoli dobili. Ruski delavci so Romunom rekli, da je ta hrana enaka tisti, ki jo dobivajo kaznjenci v Sibiriji.

V Titovi deželi

Pred nekaj tedni je Broz-Tito proglasil »amnestijo« za vse protikomunistične borce, ki do 15. januarja prestopijo na njegovo stran. Titova »velikodušnost« naj bi bila veljala slovenskim domobrancem, hrvatskim domobranom in srbskim četnikom: nobenemu nacionalnemu borcu se ne bo nič zgodilo, če do 15. januarja dezertira; sleherna »kazen« mu bo odpuščena. Tako je dal razglasiti Broz-Tito.

Zdaj pa je prišlo na dan, da je izdal Broz-Tito hkrati z amnestijskim razglasom tudi tajno povelje vsem komunističnim komandantom in komisarjem svoje »osvobodilne« vojske, v katerem pravi, da je razglasil »amnestijo« samo iz ozirov do anglosaških zaveznikov. V resnici, pravi to tajno povelje dalje, pa je treba poskrbeti, da se ne bo noben nezaželen element vtihotapil v »osvobodilno« vojsko.

Zato — nadaljuje Titovo tajno povelje — »je treba vse oficirje, ki se javijo na podlagi amnestijskega razglasa, brezobzirno likvidirati. Vojake in druge navadne borce, ki prestopijo na njegovo stran, je pa treba najmanj poslati v najbolj ogrožene frontne predele pod nadzorstvo sovjetskih enot.

Titov amnestijski razglas je sicer ostal brez odziva. Kljub temu velja pribiti verolomnost rdečih »osvoboditeljev« in ugotoviti — nepopravljivim opreznakarjem v premislek — da je komunistična miselnost ostala 15. januarja 1945. ista kakor 8. septembra 1943.: lažniva in zahrbtna.

Na Bolgarskem

Zagrebški nevtralni diplomatski krogi so izvedeli iz Sofije, da je bil tamkajšnji angleški poslanik baje na nujen Churchillov nalog poskušal v poslednjem trenutku z intervencijo pri bolgarski vladi preprečiti izvršitev smrtne obsodbe nad regentom princem Kirilom, bratom pokojnega kralja Borisa. Zaradi odločnega ugovora komunističnega notranjega ministra Jugova, ki ima glavno besedo v sedanji bolgarski vladi, pa intervencija ni uspela. Jugov je vrhu tega izrečno izjavil, da se mora ravnati po navodilih nekega »višjega mesta«, kajpak sovjetske kontrolne komisije, ki ima svoj sedež v Sofiji.

O razmerah v Sofiji piše severnoameriški list *Time*, ki mu pač ni moči očitati pristranosti v korist Nemcev:

»Nemci so šli, v Sofiji pa vlada teror, samo da se odeva v plašč pravičnosti.«

Carigrajski dopisnik londonskega *Timesa* pa piše:

»Bolgari čutijo danes, štiri mesece po odhodu Nemcev, da je v njihovi deželi zavladal diktatorski režim, ki ga pretežna večina prebivalstva kot neznosnega in nagnusnega odklanja, ker se ji zdi mnogo hujši od prejšnjih nacistično inspiriranih vlad. Na Bolgarskem vlada pravi teroristični režim, v katerem sploh ni normalnih državljanskih pravic.«

Dopisnik se je mudil na Bolgarskem šest tednov in je prepričan, kakor dobesedno pravi v svojem poročilu, da je »velika večina bolgarskega ljudstva bridko razočarana«.

H koncu še eno pikantnost: po poročilih, ki so jih v Zagrebu dobili iz bolgarske prestolnice, večina sodnikov, ki so iztrebili vrhove bolgarskega razumništva, sploh bolgaršcine niso razumeli. Razpravljali so zato... v židovščini. Po končanem procesu je bila v sinagogi zahvalna služba božja, ki so se je udeležili razen sovjetskih zastopnikov tudi člani zionistične organizacije in družbe »Jewish Agency« (t. j. Židovske agencije).

V Italiji

Najvišji severnoameriški katoliški cerkveni dostojanstvenik, nadškof Spellman je po Rooseveltovem nalogu prepotoval »osvobojeno« Italijo in je napisal v ameriški reviji *Collier's* poročilo o svojih vtisih. Nekaj odlomkov iz njegovega poročila:

»Razdejanja barbarskih invazij starega in srednjega veka so nedoižna in neznatna v primeri z obupom in kaosom, ki se danes širita po Italiji.«

»Brezdomovinski in politični begunci iščejo danes zavetja prav tako v votlinah italijanskih gorá, kakor so to počeli ljudje v najmračnejših dobah zgodovine.«

»Ob britansko-ameriški zasedbi je velik del italijanskega prebivalstva sprejel Američane s cvetlicami in vzkliki. Danes je konec navdušenja, ko ljudje vidijo, da niso Združene države prav ničesar izpolnile, kar so pred kapitulacijo obljubljale. Razočarano ljudstvo si ne želi drugega kakor delá, da si zasluži svoj borni vsakdanji kruh, a niti dela ne dobi, kaj šele kruha in obleke.«

Po poročilih iz Milana je nastala na Siciliji prava pobuna. Ulične demonstracije in bombni atentati so na dnevnem redu. V Cataniji vlada že dva meseca odkrita revolucija.

Italija se cvre v svoji lastni masti, kakor si je Churchill tako ljudomilo želel. Ali v zmoti je Churchill, če zaslepljen od sovraštva misli, da bo njegov narod imel od tega korist. Danes se smejeta Žid in boljševik. Toda narodi Evrope izpregledujejo, drug za drugim, prijatelj in sovražnik: London je tisti, ki nas je izdal.

In izdajalcem je z ognjenimi črkami pisana usoda. Cinizem Anglosasov bo neizogibno dobil svoje plačilo: tudi če bi vojno dobili, ne bi dolgo časa triumfirali, ker bi njihovi Pirovi zmagi prav tako neizogibno, kakor pride za vsakim dnem noč, sledil boljševizem z vsemi tistimi aziatskimi strahotami, ki jih po njihovi krivdi prestaja na križ razpeta »osvobojena« Evropa.

K. B.

Žilava nemška obramba na vzhodu in zahodu

Na vzhodu se še zmerom bijejo srditi boji. Naglega sovjetskega prodiranja sicer že dolgo časa ni več, kljub temu boljševiki še zmerom krčevito pritiskajo, dobro vedoč, da njihove šanse za končno zmago tem bolj kopne, čim dalje se vojna zavlačuje. Od vseh vojskujočih se narodov so namreč sovjetski zdaleč najbolj krvaveli, tako absolutno kakor relativno.

V prvih 4 tednih svoje zimske ofenzive so Sovjeti izgubili 7966 tankov in več sto topov.

Na zahodni fronti med spodnjim Renom in Maaso so nemške čete razbile angleške napade in dosegle velik obrambeni uspeh.

---

so dejali, bo po končanem osvobojenju sam, popolnoma sam in popolnoma svobodno odločil o tem, kaj želi in hoče. Sam tedanji predsednik OF, Jože Vidmar, je izdal celó svečano izjavo, da OF nima namena, vsiliti Slovencem svojo voljo, zakaj »po koncu vojne bo o vsem odločil samo plebiscit«. Prav isto kakor Vidmar Slovencem, so obljubljali Titovi eksponenti Srbom. Toda v Srbiji, okupirani po Titovih tolpah, ni zdaj ne duha ne sluha več o tem, da bi »narod sam odločal o svoji volji«. Nihče ne vpraša srbskega naroda, ali hoče Tita ali ga noče, ali hoče komunizem ali ga noče, ali hoče Stalinovo aziatsko despotijo ali je noče. In nihče ne bi — po zavladanju komunizma pri nas — vprašal Slovencev, kaj hočejo in česa nočejo. V Stalinovi aziatski despotiji samoodločanja ni.

Ko so komunisti v »Osvobodilni fronti slovenskega naroda« izdali geslo, da se bore za »delovno ljudstvo«, za delavca, kmeta in nameščenca, je velika večina tega »delovnega ljudstva« res verjela, čeprav le malo časa, da je cilj OF ustvariti boljše in lepše življenjske pogoje najširšim ljudskim plastem. V tistih deželah, ki so jih komunistične »osvobodilne fronte« že »osvobodile«, pa vidimo zdaj, da je komunizmu deveta briga ne le boljše in lepše življenje delovnega ljudstva, ampak tudi to »delovno ljudstvo« samo. Na desettisoče in stotisoče vlačijo boljševiki delavce in sploh dela sposobne ljudi obeh spolov iz »osvobojenih« dežel v neznano sovjetsko džunglo. Vozijo jih sredi zime v živinskih vozovih zaprte in zastražene brez kurjave, brez zadostne hrane in brez zadostne obleke. Ob vseh progah mečejo iz teh živinskih voz stotine od mraza in lakote pomrlih »delovnih ljudi«. Tistim pa, ki jih ne odvlačijo s seboj, so naložili štirinajst- do osemnajsturno delo na dan ob prehrani, ki bi komaj zadostovala za eno uro dela. A tam, kjer to »delovno ljudstvo« opozori boljševike na njihove prejšnje obljube, kakor n. pr. v Bolgariji, ga postavijo pred strojnice in postrele.

Do te stopnje se je v svojem »progresu« že razvilo komunistično »osvobojevanje«, vendar so to šele prve etape. Vse to je šele začetek, postopen razvoj k tistemu zadnjemu cilju, ki se imenuje izenačenje položaja evropskih narodov s položajem evrazijskih ljudstev pod Stalinovo aziatsko despotijo. Streljanje posameznikov in manjših skupin je le skušnja za streljanje desettisočev in stotisočev, ki bo sledilo, če se bo komunizem ustalil. Zakaj vsak boljševiški režim more biti zgrajen le na gorah človeških kosti in rekah človeške krvi. Samo brodeč do pasu v krvi, more iti Stalinova aziatska despotija dalje svojo apokaliptično pot grozovitosti, ki v zgodovini nima primere. Vendar se še vedno najdejo tudi pri nas ljudje, ki vsega tega ne morejo ali nočejo verjeti. Tudi Rusi in drugi narodi sedanje SSSR leta 1917. tega niso verjeli. Verjeli so šele tedaj, ko so doživeli, občutili na lastni koži. Zakaj neumnost je pri večini ljudi močnejša od razuma.

S. S.

Slika »osvobojene« Srbije

Tako bi bilo tudi pri nas, če...

Vsa poročila, ki prihajajo iz Srbije in Beograda, prikazujejo strahotni položaj, v katerega so prišli Srbi po boljševiški in titovski zasedbi dežele.

Tako je neka srbska deklica, Natalija Vukadinovićeva po imenu, ki so jo pri begu iz Srbije rešile nemške čete na Madžarskem, pripovedovala o položaju naslednje:

Sovjeti so takoj po zasedbi Beograda izropali vse hiše. Boljševiki so vprizorili lov na mlada dekleta v starosti od 14 do 18 let, katera so odvlekli neznano kam. Na vseh večjih cestnih križiščih so postavili nabiralnike ter pozvali prebivalstvo, naj jih uporablja za denunciranje boljševiških sovražnikov in Titovih nasprotnikov. Na temelju teh anonimnih ovadb je prišlo do množičnih aretacij in streljanja.

Življenjski pogoji so bili v srbskem glavnem mestu neznosni. Vode in luči je primanjkovalo. Hrano so dobivali samo oni Beograjčani, ki so se lahko izkazali s potrdilom, da so delali za komunistično stvar.

Takoj po nemški izpraznitvi mesta se je pričel beg ogromnih množic v gozdove.

Po nekem drugem poročilu iz zasedenega srbskega ozemlja odstranjujejo tamkaj komunisti iz šol slike srbskih svetnikov. Namesto slik srbskega narodnega zaščitnika sv. Save in kralja Petra obešajo slike Stalina in Tita. Na narodni praznik sv. Save so se vršile Leninove spominske svečanosti.

Kaj bodo dejali k temu poročilu naši »opreznikic, si lahko mislimo: poročilo je izmišljeno. Toda če bi prišla k nam boljševiška zasedba, kar verujemo, da ne bo, bi se zgodilo z nami isto, kakor s Srbi: ropanje, posilstva, deportacije, umori bi bili na dnevnem redu. In prizadeti ne bi bili samo tako imenovani »kolaboracionistic, temveč prav tako tudi tisti, ki so ostali lepo na toplem doma in kritizirali borbo slovenskega naroda proti komunizmu.

Pomilostitev 7 na smrt obsojenih upornikov

Izredno sodišče za javno varnost je naslednje obtožence zaradi vodilnega delovanja v OF in podpiranja tolp obsodilo na smrt:

39letno gospodinjo in absolvirano juristko Tanjo Murnikovo, 45letnega bančnega uradnika Ivana Setničarja, 42letnega litografa Rada Sattlerja, 23letnega prokurista Marka Prepeluha, 38letnega tiskarniškega delavca Matijo Koprivca, 49letnega občinskega uslužbenca Ignaca Kristofa in 49letnega pisatelja Ivana Albrehta — vse iz Ljubljane.

Vrhovni komisar je te obtožence na njihovo prošnjo pomilostil in izpremenil smrtno kazen v 15letno ječo, vendar je pripomnil, naj osebe, ki se še dalje udejstvujejo za OF, v bodoče ne računajo več z njegovo milostjo.

Komunisti uničujejo narodno premoženje na Gorenjskem

V noči na Svečnico so komunisti naredili nov zločin na Gorenjskem. Z dinamitom so razrušili šolo v Ovsišah in cerkev v Srednji Dobravi. Šola v Ovsišah je popolnoma uničena, cerkev v Srednji Dobravi pa ima porušen zvonik in vso vzhodno stran poslopja.

Slovesna otvoritev lutkovnega gledališča

V petek 9. t. m. popoldne je bila v steklenj dvorani vladne palače na Bleiweisovi cesti slovesna otvoritvena predstava novega lutkovnega gledališča, ki bo na pobudo kulturnega odseka Informacijskega oddelka imelo poslej nalogo, da bo nudilo slovenski mladini plemenito zabavo. Uprizorjena je bila pod vodstvom g. J. Pengova igra »Kaznovana trdosrčnostc, ki ima v svojem zelo zabavnem poteku tudi lepo socialno in etično jedro; to je navzočna mladina dobro doumela, kar je dokazala že njena živahna igra. Oder je prav lepo urejen in tudi lutke so prvovrstne. Igranje je vredno vse pohvale, izpopolnitve potrebna je pa tehnika govorjenja, zlasti Pavliha je bil prehiter in zato premalo jasen.

Predstava se je vršila pred prezidentom generalom Leonom Rupnikom, predstavniki kulturnih ustanov, tiska, organizacij in otrok domobranskih častnikov. Med odmori je igral šramel naše narodne.

Novo lutkovno gledališče bo imelo svoje redne predstave v Akademskem kolegiju.

Domobranski smučarski tečaj

V Logatcu je bil od 15. do 31. januarja prvi domobranski smučarski tečaj. Vodila sta ga stotnik Branko Leskovšek in nadporočnik Jože Bizjak. Tečaj je dovršilo 15 domobrancev. Po končanem tečaju so bile smučarske tekme, ki so pokazale lepe uspehe. Tečajniki so se vrnili k svojim enotam, kjer bodo kot instruktorji vadili svoje tovariše v tej najmlajši disciplini Slovenskega domobranstva.

»Gorenjec«

V Kranju je 9. februarja izšla prva številka novega slovenskega časopisa »Gorenjec«. List bo izhajal v Kranju dvakrat na teden na 4 straneh in bo informativen list za vse Gorenjce.

Poroka. V nedeljo ob 12.30 sta se v cerkvi sv. Nikolaja poročila ga. Ksenija Suvajdžičeva, hčerka prezidenta generala Leona Rupnika, in dr. Stanko Kociper, znani slovenski pisatelj. Priči sta bili nevestin brat major Vuk Rupnik in poveljnik Slovenskega domobranstva polkovnik Krener. Novoporočencema naše iskrene čestitke!

Nov zatemnitveni čas. Do vštetega 18. februarja je zatemnitev obvezna od 18.15 do 6.50.

Dva bombna napada na Ljubljano. V preteklem tednu je Ljubljana doživela dva bombna napada. Angloameriška letala so odvrgla svoje bombe na stanovanjske predele mesta. Prvi napad je zahteval življenje 5 oseb, ranjenih je bilo 7 oseb, pri drugem napadu pa na srečo ni bilo človeških žrtev. — Ob tej priliki ponovno opozarjamo prebivalstvo, da strogo upošteva navodila protiletalske zaščite. Le tako bodo preprečene nepotrebne človeške žrtve.

Neprijetna kopel. Preteklo sredo je po nesreči padla v Ljubljanico prileinejša ženska. Gotovo bi bila utonila, da se ni pognal v ledenomrzlo vodo mestni uslužbenec Albin Križnik. Uspelo mu je, da je ponesrečenko rešil iz vode, nakar so jo prepeljali v bolnico.

Priznanje pogumnemu rešitelju. Mestni uslužbenec Albin Križnik, ki je, kakor poročamo zgoraj, rešil iz Ljubljanice utapljajočo se go. Ano Rupnikovo, je dobil kolajno mesta Ljubljane in denarno nagrado 5000 lir. Odlikovanje je g. Križišniku izročil s primernim nagovorom generalni tajnik g. Jančigaj. Odlikovanec je zdaj drugi, ki je prejel kolajno mesta Ljubljane.

Letalski napad na vlak. Pri Mirni peči sta dve sovražni letali napadli vlak. Ranjenih je več oseb.

Obletnica smrti dveh junakov. 8. februarja je poteklo 1 leto, kar sta na Primorskem padla za slovensko domovino v boju s komunisti Polde Brenčič in Gregor Kregar. Darovala sta svoji življenji kot nacionalista na oltar domovine. Slava njunemu spominu!

Koncert za narodne pionirje. V nedeljo 4. februarja je bil na Taboru koncert za narodne pionirje. Dvorana je bila primerno okrašena, igral pa je Cigličev orkester. Prireditev je prav lepo uspela.

Pošte Višnja gora, Stična in Št. Vid pri Stični vršijo tudi blagajniško službo.

100letni Žužemberčan umrl. Pred nedavnim je umrl v Žužemberku Andrej Šlogar, ki je bil rojen leta 1845. Kljub častitljivi starosti je bil do zadnjega zdrav in bistrega duha.

Koliko dežja smo imeli lani? Na področju mestne občine ljubljanske je lani padlo 102,000.000 hl dežja. Imeli smo 166 deževnih dni.

Ne prisegaj po krivem! Po dolgem času — krive prisege so zelo redke — je mali kazenski senat obsodil na tri mesece zapora, pogojno za dve leti, 4 krivopriseznike, ki so v neki stanovanjski zadevi dali lažne izpovedbe in še krivo prisegli.

Osebne vesti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: dr. Stane Pirš, podravnatelj Mestne hranilnice v Ljubljani, in gdč. Marjeta-Bogdana Pogačarjeva, strokovna učiteljica; g. Fredy Trink, podjetnik, in gdč. Marjanca Prekova, uradnica; g. Rudolf Šolar, referent Pokrajinske uprave, in gdč. Anica Rojinova, diplomirana pravnica; inž. Evgen Verč. in gdč. Breda Kostevčeva.

Čestitamo!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Franc Milavec; Ivanka Milavčeva; Anica Milavčeva; Josipina Čehova; Stasenka Marija dr. Stefanovičeva, vdova generala; Marija Legatova; Bogomira Perdanova; Ivan Sotler; Terezija Rozalija Šibovčeva; Marija Rozinova; Milena Šetinova; Ivan Bernik, žel. zvaničnik v p.; Ivan Lokar; Frančiška Pogačnikova, gostilničarka in kavarnarka; Ignacij Rozman, železničar v p.; Stanko Hočevar, akademik-domobranec; Maks Mozetič, policijski stražnik; Anton Pajk, policijski stražnik; Ivana Ažmanova; Katarina Schullerjeva, hišna posestnica in upokojenka; Marija Debeljakova, vdova; Ludovik Modic, višji sodni oficial v p.; Ana Mazijeva, vdova po žel. inšpektorju v p.; Miroslav Kregelj, dijak; Ivanka Kristanova; Franc Jelen, car. uradnik v p.; Franc Kristan, meh. mojster.

Naše sožalje!

Pravljica o vrbovi piščalki

Napisal Karl Heinrich Waggerl

Povestico o mladeniču, ki je prekrasno piskal na vrbovo piščalko — to si bom izmislil. Kaj se je torej zgodilo z njim?

Te umetnosti ga je bila naučila njegova mati, ker jo je srce hudo bolelo in ni bilo za to bolečino nobenega drugega zdravila. In nazadnje je mladenič piskal res prečudovito lepo. Zvenelo je kakor petje ptic, zbujalo v dušah veselje in zdravilo vse mrke skrbi.

Medtem je pa mladenič dorastel v leta, ko ga je vsega prevzela želja po potovanju, in bil je tudi zatrdno prepričan, da čaka v širokem svetu prav gotovo velika sreča tistega, ki pozna tako sijajno umetnost.

Mati mu je seveda odsvetovala in dejala, da pomeni taka umetnost v širokem svetu prav malo, saj veliki svet ne posluša glasov borne vrbove piščalke: samo kjer človek sam v samoti trpi, tam zdravi njegove bolečine. Zato naj ostane doma, da ne bo v širokem svetu zapuščen umrl od srčnih bolečin.

Toda mladenič je bil gluh za vse materine prošnje. Bil je zatrdno prepričan, da ne bo dolgo trajalo, ko se bo bogat in ugleden spet vrnil domov. In tako se je poslovil in šel.

Najprej je prišel v hišo bogataša, tako bogatega, da je venomer prirejal pojedine. Iz njegove hiše se je razlegala skozi okna na cesto glasna in razkošna godba, kakršne mladenič dotlej še nikoli ni bil slišal. Toda ugajala mu ni, zato je šel v hišo in ukazal godcem umolkniti. Ko je pa pričel piskati na svojo vrbovo piščalko, je postala kakor začarana, zakaj piskala je tako tenko in žalostno, da so mladeniča ozmerjali, izsmejali in ga vrgli na cesto.

In takrat mu je pogum nekoliko upadel, ker si je s svojim piskanjem prislužil samo zasmehovanje, namesto poln klobuk zlatnikov.

Šel pa je spet dalje in kmalu prišel do hiše, v kateri je stanoval mogočnik. Tako mogočen je bil, da so pred njim hodili trobentači in trobili, če je odjezdil zdoma. A mladeniču tudi to ni ugajalo, in ponudil je mogočniku kot lepšo svojo umetnost. Morda bi ga hotel mogočnik vzeti za svojega glasnika?

Toda tudi tokrat se mu ni zgodilo bolje kakor prvič. Mogočnik je bil užaljen zaradi mladeničeve ponudbe, da bi piskal pred njim na vrbovo piščalko, namesto da bi fanfare oznanjale njegovo prihajanje, in ukazal je svojim hlapcem, naj mladeniča pretepejo in poženejo na cesto.

Tedaj je bil piščalkar še bolj žalosten in zaskrbljen, ker si s svojo umetnostjo tudi svilene obleke ni zaslužil, ampak le udarce in zaničevanje.

Šel pa je spet dalje in prišel do domovanja modrijana. Mož je bil tako zelo moder, da je drevje okoli njegovega domovanja od občudovanja njegove modrosti listje izgubilo in so ptice onemele, vendar je še vedno premišljeval dalje in računal, koliko kapljic vode je v morju. In ljudje so pravili, da je že skoraj izračunal.

Tu se je zazdelo mladeniču, da bi bilo modrijanu računanje pač lažje, če bi mu pod oknom zapiskal na svojo vrbovo piščalko; morda bi mogel nato postati njegov učenec in še sam tako moder, da bi ptice utihnile pred njegovo modrostjo.

Toda modrijan je jezen planil k oknu in ozmerjal mladeniča s pobalinom, ki Bogu čas krade. Pravkar je bil v svojem računanju že dosegel bližino zadnje kaplje, pa se je zaradi mladeničevega piskanja zmotil in mora spet začeti od kraja.

Tedaj je mladenič pobegnil od ondod in je bil hudo žalosten. Vse se mu je ponesrečilo, ničesar si ni prislužil, ne bogastva ne moči ne učenosti, in čemu potem vsa njegova umetnost? Dolgo je zato žalosten blodil po širokem svetu in skrival svojo piščalko pred ljudmi; nihče ga tudi ni več poznal, zakaj medtem mu je bila zrasla že košata brada.

Nazadnje se je pa le obrnil in se sklenil vrniti domov, da vidi vsaj še svojo postarano mater, preden umre od bolečine srca. Na pašnikih pred vasjo je tedaj srečal tujo deklico, ki je pasla ovce in bila tako lepa kakor naslikana. Poprosil jo je za požirek mleka, in ker ni imel prav ničesar, s čimer bi ji bil mogel poplačati uslugo, je še enkrat potegnil iz torbe svojo vrbovo piščalko, da mladenki v zahvalo zapiska svojo melodijo. In ta je pela kakor spev ptic v prijazno dolino in tudi mladenki je zelo ugajalo.

»Nič ne vem,« je rekla, »zakaj mi sega ta pesem tako globoko v srce in zakaj sem hkrati na lepem tudi vesela. Pred davnim časom sem poznala v vasi nekoga, ki je bil ves tak ko ti, le brade ni imel. In tudi on je znal tako čudovito piskati, toda potem je odšel v široki svet in od tedaj nisem bila noben dan več vesela.«

Tedaj je mladenič vedel, kdo je dekle, in storil je, da ga je tudi ona spoznala. Tako mladenič ni prinesel domov bogastva in slave, pripeljal pa je mlado nevesto, ki ga je ljubila. In nemara je imel potem z njo tudi otroke, ki so znali prav tako piskati na vrbove piščalke, v tolažbo tihim ljudem, ki jih je srce bolelo.

Zapuščena ženska

Napisala Myra Grubenbergova

Še včeraj sem bila neznatna strojepiska. In imela sem enake skromne radosti in skrbi, kakršne ima sto tisoč drugih strojepisk po vsem svetu. Čez dan delo. Potrudila sem se opraviti vse v redu in bili so z menoj zadovoljni. Če je bilo kaj narobe, navadno nisem bila sama kriva. Tako ni bilo na primer oddelkovnemu načelniku prav, če me je kdo zasebno poklical po telefonu. Toda kako bi me bil sicer ti mogel obvestiti, kdaj in kje se bova zvečer dobila?

Zakaj večer je bil najin. In čeprav so ure, ki sva jih skupaj preživljala, tako naglo potekale, se nama je vendar zdelo, da je ves dolgi dan samo priprava za večer, komaj toliko časa trajajoča, da je bilo mogoče najti snov za najine razgovore. Pripovedovala sem ti o vsem, kar se mi je dogodilo. Ti si se z menoj skupaj veselil mojih skromnih radosti, in če me je kdaj trla kaka skrb, si me kmalu spet potolažil.

Tako je potekalo moje skromno življenje do včeraj. Zakaj še včeraj sem bila neznatna strojepiska.

Toda danes sem zapuščena ženska. Nežne melodije tvoje ljubezni je nenadoma konec. Zapustil si me.

Dopoldne je prispelo tvoje pismo. In čeprav mi je prišlo slovo tako nepričakovano, sem vendar takoj začutila, da se proti njemu ne morem boriti. Proti vzrokom, ki si jih navedel, bi bilo seveda mogoče marsikaj ugovarjati, toda uganila sem takoj, da niso ti vzroki povzročili tvojega sklepa, ampak je le sklep sam iskal vzrokov, ker se je sramoval svoje nagote.

In skozi preobilico izgovorov sem videla le edini resnični vzrok: nežne melodije tvoje ljubezni je nenadoma konec.

Še me je tolažilo neko neumno, majhno upanje. Še enkrat sem čakala, kakor vedno ob določenem času, na tvoj telefonski klic, in prav rada bi bila spet slišala grajo zaradi zasebnih razgovorov. Toda predstojnik urada ni imel nobenega povoda grajati malo strojepisko.

Strojepisko, ker sem pravkar še bila. In kar zdaj nisem več. Zakaj v enem samem trenutku je prenehal smisel vsega smisla in nesmisla mojega dosedanjega življenja. Zdaj nisem nič drugega več kakor samo še: zapuščena ženska.

Seveda opravljam še dalje delo, ki mi ga nalagajo, pišem pisma po narekovanju in trudim se, opraviti vse v redu — toda ne posreči se mi popolnoma; vmes se vrinjajo moje misli; pravkar sem napisala na neki pisemski ovoj pomotoma tvoj naslov. Dobro, da sem še pravočasno opazila, bilo bi pač preveč smešno, če bi prav ti prejel glas o prodaji tisoč metrov blaga.

Da se mi to ne bo več primerilo, ti pišem tole pravo pismo. Upam, da gospod uradni predstojnik tega ne bo opazil. Sicer ne pazi preveč name in ni niti tega opazil, da sedi na mestu prejšnje male strojepiske naenkrat zapuščena ženska.

Pišem v vsej naglici, kar mi pač pride na pamet. Moji prsti morejo komaj še slediti blazni naglici tega narekovanja. In če mi pomore kako srečno naključje, če pride pisarniški sluga prav zdaj po napisana pisma, da jih odnese na pošto, se prav lahko zgodi, da bom v naglici še to vrgla med nje in ga boš res prejel.

Meni bi to bilo prav, zakaj moram ti še nekaj povedati.

Ne boj se, ničesar ti ne bom očitala. Tudi tega ne bom poskušala, da bi te pregovorila. Vse to bi bilo nesmiselno. Hotela sem imeti tvojo ljubezen, nočem pa tvoje žrtve, tudi ne če bi ti sam tako hotel.

Tudi ti nočem še enkrat povedati, kako zelo sem te ljubila — to veš tudi brez tega.

In niti o tem nočem govoriti, da si me ob vseh teh vzrokih, ki jih naštevaš in ki so tebi morda zadostni, pozabil in ti ni več mar mojih bolečin — ne, ne, nobenih skritih očitkov, naglo razgovor o čem drugem!

Samo še nekaj, ljubi, vem, da je strašno neumno, toda moram ti vendar povedati: doslej sem se lahko zatekla k tebi z vsako svojo skrbjo in bolečino — zdaj me pa niti ne misliš več tolažiti v veliki boli, da si me ti zapustil?

Socialna pomoč stalno kupuje oblačilne predmete v svoji nakupovalnici v Ljubljani, Gradišče št. 4. Razen tam bo nakupovala take predmete tudi pri zasebnih strankah na stanovanjih, kjer se bodo v to svrho zglasili njeni odposlanci.

Socialna pomoč.

Iz zgodovine papirja

V 195 minutah od posekanja drevesa do natiska časnika

Že pred mnogimi leti, ko je znašala svetovna produkcija časniškega papirja šele 7.5 milijard kil, je neki tovarnar papirja sestavil zanimiv pregled, po katerem je ugotovil, koliko časa potrebuje papirna industrija, da spremeni drevo v časniški papir. Drevo so podrli ob 7. uri 45 minut zjutraj v bližini tovarne. Iz njega napravljeni papir pa je zapustil stroj že ob 9. uri 30 minut, namenjen po najkrajši poti v najbližjo tiskarno časnikov, in ob 11. uri dopoldne so bili prodani v kolportaži že prvi izvodi časnika, natisnjenega na tem papirju. Celotni postopek je torej trajal skupno samo 195 minut, ali 3 ure in en četrt.

Toda poraba časniškega papirja se je potem še dvigala, tako da gozd kot dobavitelj surovin ni več zadostoval.

Da se pokrije potreba po časniškem papirju, so najprej poskusili pridobivati zanj potrebno surovino iz slame. Pri tem ni šlo za kako novo iznajdbo, saj imamo že iz leta 1800. poročilo, da je vihar razdejal neko novo tovarno, ki je izdelovala papir iz slame. Neki takraten poročevalec je pisal o novem papirju iz slame: »Papir iz slame zbuja mnogo pozornosti, in čeprav ga izdelujejo šele nekaj tednov, so postopek tudi že izpopolnili. Napravljeni so tudi posrečeni poskusi z beljenjem. Če se bo postopek beljenja nadaljeval, bo postal papir iz slame kmalu enak platnenemu. Knjiga, leta 1800. natisnjena na papir iz slame, stane zdaj kot posebnost eno gvinejo in gre izvrstno v denar. Imamo pa tudi nekaj časnikov, ki so tiskani na papir iz lesa ali vrbičja, ki je blede, v modrikasto prelivajoče se barve, je pa sicer prav gost in gladek.«

Tudi duhovnik Schäffer, ki je živel v Regensburgu, je delal že 40 let prej poskuse za pridobivanje papirja iz slame, žagovine, skoblovine in drevesnih listov.

Vendar je še veliko vlaknastih snovi, iz katerih moremo izdelovati papir, med drugim tudi iz krompirjevice, in današnja papirna industrija je prehodila že mnogo razvojnih stopenj. Ljudstva na Jutrovem, Egipčani in Kitajci, so bila tista, ki so prva pridobivala papir iz rastlinskih vlaken, toda zahod njihove umetnosti ni poznal in je tudi ni potreboval, zakaj pri nas so bile v obilni meri na razpolago stare cunje, ki so predstavljale izvrstno surovino za izdelavo papirja, in ti viri so tudi zadostovali za dolge dobe.

Toda že od leta 1840. dalje cunje niso več zadostovale za pridobivanje surovine za izdelovanje papirja. Zakaj omenjenega leta je bral preprosti nemški tkalec Keller iz Hainichna na Saškem o pomanjkanju surovin za papir in se je pričel vneto baviti s tem vprašanjem. Po dolgem premišljevanju se je potem domislil, da bi bilo le mogoče izdelovati papir tudi iz lesnih vlaken. Na preprostem brusu, ki ga je sicer uporabljal za brušenje svojega orodja, je obrusil kos lesa, pridobil tako lesna vlakna ter jih nato pomešal z vodo. Tako je bilo iznajdeno brušenje lesa in pridobivanje lesne bruševine; najdena je bila pa obenem tudi surovina, ki se je v tedanjih časih zdela sploh neizčrpna za izdelovanje papirja.

Temeljno načelo za pridobivanje surovine za izdelovanje papirja je še danes isto, kakor ga je iznašel tedaj Keller. Razlika je le v tem, da je prvotno ročno brušenje lesa nadomestilo strojno, pri katerem se brusijo hkrati in naglo cela drevesna debla.

Le nekaj let po Kellerjevi iznajdbi je sledilo odkritje Sveda Ekmanna in Nemca Mitscherlicha o celulozi in razlika med celulozo in lesno bruševino obstaja v glavnem v tem, da je lesna bruševina mehanično pridobljeno lesno vlakno, medtem ko je celična snov s sulfitovo lužino kemično pridobljena, vse nesnažnosti očiščena, čista in trpežna polsurovina. Celuloza je bela in odporna in iz nje izdelano vrste papirja se po svoji kvaliteti že zelo približujejo papirju iz cunj. Za pridobivanje boljših vrst papirja mešajo lesno bruševino in celulozo, in le od razmerja te mešanice zavisi potem kvaliteta izdelka. V manjših količinah pa izdelujejo seveda tudi še dandanes papir tudi iz samih cunj, katerega potem uporabljamo za dokumente in druge podobne listine. Navadni tiskarniški papir je izdelan približno iz treh delov bruševine in enega dela celuloze.

Še do konca osemnajstega stoletja so izdelovali papir samo v obrtniških obratih. Izdelovali so ga v starih papirnih mlinih na ta način, da so papirno snov iztiskali z roko skozi sita in stiskali nato list za listom v posebni stiskalnici na vlažni klobučevini in liste potem sušili.

Veliki preobrat v izdelovanju papirja je povzročila iznajdba papirnega stroja leta 1799. Takrat je znašala proizvodnja papirja v Nemčiji na leto približno 15.000 ton. Danes proizvaja en sam velik papirni stroj na leto mnogo več kakor 13 milijonov kilogramov papirja.

Prav v sedanji drugi svetovni vojni so pričeli v Italiji izdelovati časniški papir tudi iz trstja. Italija, revna z lesom, je že dolgo iskala v tej smeri nadomestila za fabrikacijo papirja. Tam pa so cele velike pokrajine, na katerih zamočvirjenih tleh ne raste nič drugega kakor le trstje, ki doslej ni bilo ekonomično izkoriščano. Take obsežne, s trstjem porasle pokrajine ima Italija vzdolž morske obale od Soče do Ravene.

Potovanje v usodo

ROMAN ★ NAPISAL MARIJ SKALAN

»Stvar je treba drugače zasukati,« je rekla Jeane po kratkem molku. »Posvetovala se bom z bratom. On je bistrejši in izkušenejši od mene in morda bo le našel vse zadovoljujoč odgovor. Iz vsakega položaja vodi kakšen izhod, treba ga je samo najti in pravilno izvesti vso stvar. Pomiri se in ne stori ničesar, dokler se ne vrnem!«

Odšla je in Vinko je nemo strmel v vrata, ko so se za njo zaprla. Potem se je znova spomnil Jeaneine izjave, da niso važna čustvovanja, ampak le dragocenosti, in spet je začutil v sebi vso prejšnjo nenadno notranjo razburjenost.

»Morda so ji celo važnejše kakor jaz?« je pomislil. »Morda me ljubi celo samo zaradi njih? Ljubi? Saj je nazadnje mogoče, da me sploh ne ljubi in je vse skupaj samo igra? Kako naj to vem? O, ko bi mogel človek pogledati sočloveku v dušo in videti resnico! Tako pa tavamo vsak zase skozi življenje in si ostanemo kljub najtesnejšemu sožitju vendarle do konca nerazumljeni. S prav tako lahkoto moremo govoriti resnico kakor lagati, in samo od našega razpoloženja je odvisno, ali zdvomimo nad resnico ali verujemo laži. Kolikokrat nas laž premoti, da ji zaupamo, resnico pa osumimo laži. Kolikokrat zameljemo pravične, poveličujemo pa podleže in hinavce. Toda motiti se je človeško, so dejali že stari Latinci.«

Kmalu nato je potrkal na Vinkova vrata Paul Landec. Sédel je Vinku nasproti in dejal:

»Jeane mi je vse zaupala. Res, neprijeten zapletljaj. Vendar mislim, da je mogoče stvar čisto preprosto razpleti: sprejmi knezov predlog!«

»Da se poročim z njegovo hčerko?« je vprašal Vinko osuplo.

»Da, da se poročiš z njegovo hčerko,« je pritrdil Landec.

»To mi svetuješ ti, Jeanein brat, brat moje zaročenke? To se torej pravi, da hočeš razdreti najino zaroko?«

»Nikakor ne, mladi prijatelj,« je odvrnil smehljaje se Paul Landec. »Tvoja zaroka z Jeaneo more ostati pri tem nedotaknjena. Mogoči so še drugi, mnogo preprostejši izhodi.«

»Jaz jih ne vidim,« je vzkliknil Vinko vznemirjeno. »Če sprejmem knezov predlog in se poročim z Ranoo, se vendar ne morem več poročiti tudi z Jeaneo.«

»O sveta preproščina!« je vzkliknil Landec. »Mislil sem, da si bistrejši. Eden izmed najpreprostejših izhodov je na primer tale: Ti sprejmeš knezov predlog in se poročiš z Ranoo. Kako se bosta poročila? Po veljavnem obredu se tu ne moreta. Po vsej verjetnosti vaju bo poročil knez sam po starem malgaškem običaju. Ker si sam jurist, moraš vedeti, da taka poroka nikjer ne more biti veljavna, ker dejansko sploh ni poroka. Mimo tega pa se menda pač ne misliš resno vezati z žensko, ki ni naše polti, pa če je tudi princesa. Skratka, če pristaneš na to proceduro ohraniš še dalje vso svojo samsko svobodo, pridobiš pa si knezovo premoženje. Ko to dobiš, odpotuješ in se nekje ob ugodni priložnosti na kratko iznebiš svoje neprave žene s tem, da ji izgineš izpred oči in se nato nemoteno poročiš z Jeaneo.«

Vinko, ki je sprva mirno poslušal Landecove besede, je tisti trenutek kakor od udarca dvignjen skočil s svojega stola, planil tik do pred Landeca in v eni sapi bruhnil iz sebe:

»To bi bila najpodlejša sleparija, kar jih je bilo kdaj izvršenih.«

»Sleparija ali ne,« je mirno dejal Landec, »dejstvo je, da so take stvari zagrešili v eksotičnih deželah z eksotičnimi princesami zelo mnogi in zelo odlični evropski gospodje, ki jih sedaj celo zgodovina prišteva med svoje prve znamenitnike. Če so pa to mogli storiti oni, moreš mirne vesti tudi ti, ki menda pač ne pričakuješ, da te bodo kdaj vtaknili v zgodovino kot znamenito osebnost. Če Jeaneo zares ljubiš, se ne boš obotavljal. Zagotovil ji boš s tem lepo in neskrbno bodočnost. Trgovec sem, zato gledam na vsako stvar z njene snovne strani.«

»Če vodiš svojo trgovino po takih načelih, potem nisi trgovec,« je s težko kročeno jezo dejal Vinko, »ampak hijena. Samo podlež, v katerem ni nič nad živalski pohlep vzvišenega, bi mogel zagrešiti tako gnusno dejanje.«

»Zameril bi ti,« je dejal Landec čisto mirno, »če ne bi vedel, da si še tako mlad in neizkušen in povrhu nagle jeze. Toda ogorčenje mi dobro orožje. Misli hladno! Morda najdemo še kak drug izhod, morda...«

Prekinila ga je Jeane, ki je tedaj stopila v sobo, obstala med bratom in zaročencem ter gledala zdaj prvega zdaj drugega.

»Vinko se vznemirja zaradi mojega predloga,« je dejal Paul Jeanei.

»Tako?« se je začudila. »Meni se zdi Paulov predlog zelo pameten in sprejemljiv. Če se mu ne upiram jaz kot tvoja nevesta, se mu tudi ti ne bi smel. Tu ne smejo odločati čustva obzirnosti do drugih, čisto tujih ljudi, ko gre za zgraditev trdnih temeljev najine zakonske sreče. Da brez trdnih tvarnih temeljev najin zakon ne bi mogel biti tako sončen, kakor si oba želiva, o tem si najbrže tudi sam prepričan in ti tega ni treba šele dopovedati. Ljubim te in sklenila sem ti žrtvovati vse svoje življenje, a pri tem ne smeš pozabiti, da sem bila rojena in vzgojena v bogastvu, kateremu se ne morem tako naglo odpovedati.«

»Še nedavno si mi govorila,« je zagrenjeno dejal Vinko, »da ti zadostuje za vse le moja ljubezen in bi šla z menoj križem sveta tudi, če bi si morala z golimi rokami služiti vsakdanji kruh. Zdaj pa ti naenkrat ne zadostuje niti mirno in urejeno življenje, ampak hočeš naravnost v razkošje največjega bogastva. Hvala Bogu, da mi je to usodno naključje tako jasno pokazalo tvojo pravo stran. Odločila si se torej zame samo zato, ker si računala z zakladi princa Irona Ravaevala, in zdaj bi me zaradi njih hotela napraviti celo za sleparja in zločinca največjega obsega. Toda tega ne bom storil, pa če se zaradi tega podere tudi ves svet in če razdereš svojo zaroko z menoj. Jaz nisem bil rojen in vzgojen v bogastvu, pač pa v poštenju, zato brez bogastva lahko živim, nikoli pa ne bi mogel brez poštenja. Ali me ljubi takega, kakršen sem, ali pa me pusti, ker tedaj me sploh ne ljubiš.«

Jeane je vedno bolj prebledevala. Roka, s katero je bila uprta v stol, se ji je vidno tresla, nazadnje pa je vsa vzdrhtela, planila k Vinku in bolestno kriknila:

»Nehaj! Ljubim te takšnega, kakršen si. Bodi pošten! Vse je bila le igra. Z bratom sva hotela samo preizkusiti tvojo ljubezen do mene. Prevam preblizu, mi, ki jih gledamo iz daljave, jih pa opažamo.«

»To je popolnoma izključeno,« je ugovarjal Landec. »Nove vojne ne bo tako zlepa. Vsaj rod ljudi, ki živi sedaj, je nikoli ne bo doživel. Knez, vi gledate prečrno.«

»Ne bom vam dokazoval,« je odgovoril knez mirno, »ker vem, da vas ne bi prepričal, toda zapomnite si mojo napoved in spomnite se na moje današnje besede, kadar se bo izpolnilo. Človeštvo je napredovalo v vsem neverjetno naglo in visoko, v tehniki, kemiji, zdravstvu in vseh drugih vedah, toda duševno in pred vsem moralno je ostalo tam, kjer je bilo pred stoletji ali tisočletji, če ni morda še nazadovalo. Neskladnost med tvarnim in duhovnim razvojem povzroča konflikte in jih bo v bodočnosti še bolj. Po tej poti človeštvo ne bo našlo ne miru ne sreče, dokler se ne bo nekega dne domislilo, da sta mir in sreča mogoča samo v harmoničnem dvigu tvarnosti in duhovnosti v enaki meri. Skratka, spremeniti bo moralo svoje notranje življenje in ga dvigniti do višine zunanjega. Druge poti ni.«

»Dvomim, da bi bilo to sploh mogoče,« je rekel Vinko. »Bojim se, da človek niti sposoben ni, dvigniti se tako visoko.«

»Ne naenkrat,« je ugovarjal knez, »toda s skrbno vzgojo rodov za rodovi in izbero najplemenitejših med plemenitimi v vodstvu, bi se dalo tudi to doseči. Teoretično je torej izvedljivo.«

»A praktično?« je vprašal Vinko.

»Vsaj zaenkrat malo verjetno.«

»Točno.«

Po tem razgovoru so se Vinko, Jeane in Paul poslovili od kneza in odšli k počitku. Tudi Vinko se je slekel in legel, a zaspal je zelo pozno. Dušo mu je mučilo tisoč misli in dvomov. Zaman se je skušal izmotati iz zmede vere in nevere, upa in obupa, ugibanj in resnice in je nazadnje vedel samo eno: da je zapleten v igro, o kateri ve dobro kdaj in kje se je začela, ne ve pa prav nič ne kdaj ne kako se bo končala. Tudi o tem, da ne sme Jeanei in Paulu slepo zaupati, ni več dvomil. Podzavestni čut samoobrambe mu je narekoval previdnost in pazljivost. Nekajkrat se mu je vsiljevalo v misli celo vprašanje, če ne obstoja morda neka posebna zveza med Landecovima in Josiejem Duero? Nagonski strah, ki ga je čutil pred tem človekom od prvega trenutka, ko ga je zagledal v Sansibaru, se mu je pričel zdaj, čeprav še ne jasno in zavestno, vzbujati tudi nasproti Paulu Landecu in — Jeanei. Skoraj bi si bil že zastavil razločna vprašanja o tem, a zatrl je misli v kali, kakor da se jih boji in ga je groza pred kakim miselnim odkritjem, ki bi nenadoma porušilo vso stavbo dotedanjih sklepov. A za to ni imel, ali vsaj še ni imel prav nobenih prijemljivih razlogov. V tem zaključku svojega napetega in mučnega premišljevanja je zaspal.

Zjutraj je vstal zelo zgodaj, ko je bilo v svetišču in okoli njega še vse pokojno. Oblak je na prosto in v prijetnem jutrnjem hladu zavil v pragozd. Držal se je izhojene poti, ki ga je pripeljala do obzidanega izvirka čiste vode, nad katerim je na mali jasi rastel velik tavenal. V njegovih široko razprostrtih in suhotnih listih je igrala rahla sapa kakor da bi drseli nevidni loki po strunah violine. Vinko se je čudil tej skrivnostni godbi, ki je doslej še nikoli ni slišal. Saj ni vedel, da je to posebnost Madagaskarja, posebno tam niže doli na velikanskih travnatih planjavah visoke planote, ki pokriva tri četrtine nad tisoč in pet sto kilometrov dolgega otoka. Prav tako se je čudil nekemu neznanemu mu sadju, ki je viselo na dolgih pecljih z drevesa, rastočega v bližini studenca pod potjo. Utrgal je enega izmed sadov in ga pokusil. Razlezel se mu je v ustih v prijetno sladkobo čisto svojevrstnega okusa.

Potem je stopil k studencu in se umil v njegovi bistri, žuboreči vodi, ki se je po strugi z rastlinjem preraslega potočka izgubljala doli nekam v skrivnostni tropični pragozd stoletnih drves. V njihovih kronah so ščebetali ptiči. Njihovi klici in spevi so mu bili prav tako neznani kakor vse, kar ga je obdajalo. Bil je to tuj, drug svet kakor ga je bil vajen iz Evrope. Čisto drugačne so bile tudi cvetice, ki so klile iznad zelenja ob potočku. Niti ene same ni poznal. Ogledoval jih je in ugajale so mu. Posebno neke velike rdeče, na videz maku podobne cvetice ki so širile vsenaokoli omamen vonj. Sklonil se je in jih pričel zbirati v šopek.

»Komu jih nabiram?« se je vprašal nenadoma. »Jeanei? Res?«

Iz srca mu ni odgovorilo ono sladko srečno čustvo, kakršno ga je vsega napolnjevalo tedaj, ko je plezal ob onem krokodiljem jezeru na staro drevo in trgal v šopek plemenite orhideje. V sebi je čutil neko topo praznino in samo odmev svojih vprašanj, kakor odmev glasov v veliki, prazni votlini.

»Torej jih ne nabiram njej?« je pomislil. »Ah, nabiram jih pač zato, da jih nabiram. Kako čudno je to, da morimo tako radi cvetice, in prav tiste, ki so nailepše in nam najbolj ugajajo. Ali ni ta nagon v nas neka čudna prastrast? Gotovo so jih morili, prav tako kakor jaz zdaj, že naši predniki pred stoletji, da bi se igrali z njihovim umiranjem in krasili svoja nečimerna telesa z njihovo predsmrtno lepoto.«

Globoko zatopljen v te svoje misli ni opazil, kako je prav tedaj prišla po stezi od svetišča do studenca princesa Ranoa. Zagledal jo je šele tedaj, ko se je skoraj tik pred njo vzravnal, da bi povezal šopek svojih rdečih, omamno dehtečih cvetic. Presenečen je odskočil in jo celo pozabil pozdraviti.

»Dobro jutro, prijatelj!« je vzkliknila ona namesto njega in se spet nasmehnila s svojim sladkim, očarujočim smehljajem. »Ali sem vas prestrašila? Oprostite mi! Nisem vas hotela.«

»Ah,« je dejal Vinko in ni vedel, kaj naj stori. V sviu vzhajajočega sonca je bila Ranoa še dosti lepša kakor prejšnjega dne v kneževi sobi. Zdaj je tudi opazil vso gracioznost njene postave, mandeljsko belino oči in globino črnih zenic. Polt njene kože ni bila evropska, vendar pa tako svetla, kakor je ni doslej videl še na nobeni Malgašinji, kar jih je srečal v Diegu Suarezu, Antsiranah in Vohémaru. Tudi poteze njenega obraza so bile tako nežne in plemenite, da bi jo mogel mirne duše vzporediti s katero koli evropsko priznano lepotico. Mimo tega je pa bilo v vsem njenem bitju še nekaj skrivnostno privlačnega, česar si Vinko ni mogel zavestno raztolmačiti. Bil je to čar nenavadnosti, pogačran z očarljivim smehljajem in dobroto, ki jo je izžarevala vsa njena pojava.

Dalje prihodnjič.

KULTURNI TEDNIK

Friedrich Griese: Zima

Naša knjiga (založba Ljudske knjigarne) je zaključila svoi peti letnik z izdajo romana »Zima« dela nemškega pisatelja Friedricha G r i e s e i a v prevodu Fr. B r a d a č a. Griese, ki zajema svoje snovi zvečine s severnega podeželja, nam opisuje tudi v tem romanu tako ravninsko vasico, zgrajeno na razvalinah nekdanje večje vasi, ki jo je bila v preteklosti nekoč uničilo sicer precej oddaljeno morje. V slovenskem prevodu se imenuje to selišče okoli desetih kmetij Dolga vrsta.

Griesejev roman je v celoti kolektiven prikaz Dolge vrste, v jedru pa roman Kroogovega Jone in Schnaarsove Grite. Jonovo roistvo je zavito v posebno romantiko, saj je otrok svobodne združitve Kroogove edine hčere in tujega menda ruskega hlapca Petruša. Tudi njegova vrnitev na kmetijo prednikov po nepojasnjeni smrti njegovih staršev, je zavita v romantiko. Vše ostalo pa je prikazano bolj ali manj realistično. Le z nekaj potezami je Griese orisal Jonovo mladost, in ko se pričenjajo glavni dogodki romana, je novi gospodar na Kroogu že zrel mož. Stari sosed Schnaars, ki je zaman snubil njegovo mater, bi zdaj rad združil z njim svojo najstarejšo hčerko Grito, toda odnosi med njima ostajajo nerazčiščeni in se nazadnje celo hudo zapletejo z vmešavanjem priseljenega kmeta Thorda. Thord in Grita sta tako rekoč že mož in žena, toda nazadnje se le najdeta Grita in Jona, čeprav ob koncu romana še brez blagoslova. Nasilni in pijančujoči Thord konča svoje življenje v spopadu z Jonom, ko plane nadenj Jonov pes, in medtem je bil umrl tudi že stari Schnaar, utopila se je sama v močvirju njegova druga hči in zmrznila je v snegu najmlajša, bebasta Gritina sestra.

To so samo glavni obrisi vsebine romana, ki nam prikazuje mimo tega še usodo mnogih drugih ljudi iz Dolge vrste in okolice, življenje in delo na kmetijah, razne dogodke in praznike, bolezni, stiske, težave, vraže, kmečko povezanost z naravo in nazadnje tisto strahotno zimo, ki je dala delu ime. Tako vstajajo pred nami zelo plastično posamezni liki, a prav tako vidimo pred seboj tudi vas kot kolektiv. Čeprav je Griesejev stil nekako impresionističen, to se pravi, da nam slika dogodke le v velikih potezah. Detaili so pa prav zaradi tega še posebne umetnine. Tako je opisana tudi zima, ki pride po slabi letini in mnogih drugih nezgodah nad samotno selo, da odžene nekatere v smrt, druge v beg v negotovost. Toda kljub strahoti tiste zime čutimo, da pride nato spet pomlad in novo življenje, čigar središče postaneta spet Jona in Grita.

Griese zna pripovedovati preprosto, toda prav v tej njegovi preprostosti je veliko mojstrstvo. Zagrabi nas s čarom tiste naravnosti in neposrednosti, ki je vedno dokaz velike pisateliske stvarjalne moči. Prav tako nas zamika njegov stil. V vsem delu je nekaj tistega, kar smo doslej občudovali pri skandinavskih romanopiscih. Prevajalec je oskrbel prav dober prevod, v katerem je ohranjen skoraj ves čar Griesejeve stilistične in jezikovne umetnosti. Lepo natisnjeno knjigo, obsegajočo 234 strani velike osmerke je opremil arh. V. Gajšek.

Fabrova Duhovna rast krščanskega človeka. Franc Terseglav, ki je pokazal v zadnjem času veliko živahnost v publicistiki z religioznih področij, je izdal v založbi Ljudske knjigarne prevod angleškega spisa »Duhovna rast krščanskega človeka« ki ga je v prejšnjem stoletju napisal znani angleški teolog F. V. Faber, najprej anglikanski in nato katoliški duhovnik, znan pa tudi kot znamenit pesnik (1814—1863). Fabrovi spisi z religioznega področja so še dandanes ceniena in upoštevana duhovna svojina Cerkve in so doživeli že mnogo prevodov v druge jezike. »Duhovna rast« je zdaj prvo Fabrovo v slovenščino prevedeno delo, obsegajoče 422 strani. Faber razpravlja v njem o življenju človeka po načelih Kristusovih naukov, odkriva mnoge globine človeške duševnosti, se dotika njegovih stisk in težav, zabrod in zmed ter nakazuje pota k višji krščanski etiki. Prevajalec pa je dodal delu mimo sestavka v življenju in delu F. V. Fabra še Dopolnilo v katerem nam prikazuje na 188 straneh krščanske svetnike in svetnice, mistične teologe in učitelje duhovnega življenja, in to ne samo v zvezi s Fabrovim delom. Tako je narasla knjiga na 621 strani in dobila dvojni pomen, zakaj ne samo prevod Fabrovega spisa, tudi Terseglavov dodatek je zanimivo in razgledano delo, ki bo mimo tega dobro služilo še vsem tistim, ki se zanimajo za graditelje temeljev krščanstva kot celote. Za zaključek ima knjiga poglavje o lažnem misticizmu (kvietizmu in janzenizmu) ter Dantejevo Molitev sv. Bernarda iz »Božanske komedije« v prevodu Alojza Gradnika. Založnica je knjigo času primerno prav lepo opremila.

Kulturno delo na Primorskem. Središče obnovljenega slovenskega kulturnega in prosvetnega dela je postala Gorica, a tudi v manjših podeželskih mestih in trgih se počasi obnavljajo knjižnice, diletantske gledališke skupine, predavanja itd. Posebno živahna je v zadnjem času Idrija, a napredek opažamo še v Tolminu, Postojni, Vipavi, Ajdovščini, Ilirski Bistrici itd. Pridno se pripravljajo že prve predstave. Idrija je uprizorila Vombergarjevo »Vodo«. in

HUMOR

Pri fiziki

»Kakor vidite, ne vidite zdaj nič; ker nič ne vidite, boste takoj videli...«

Še ena profesorska

Profesor: »Zakaj zehate? Če vam je dolgčas, pojdite domov. Dolgočasite se lahko doma ravno tako kakor tukaj.«

Raztresenost

Newton (angleški fizik 1642—1727) si je nekoč hotel skuhati jajce; vrgel je uro v vodo, jajce je pa držal v roki in gledal nanj.

Kdaj spet?

Tašča, ki je prišla iz gledališča: »Danes sem se skoraj do smrti nasmejala.«

Zet: »Kdaj greš spet v gledališče...?«

Zelo ga veseli

Neki advokat je stopil v celico in rekel jetniku: »Določen sem, da vas jutri zastopam!«

»Zelo me bo veselilo,« je odgovoril jetnik, »jaz bom namreč jutri obešen.«

Zastonj

Pred neko lekarno, ki je imela nočno službo, se je ustavil deček in pozvonil. Ko mu je magister odprl, ves zaspan, je naročil za 5 lir prsnega čaja.

»No, po ta čaj bi lahko prišel tudi jutri zjutraj in me ne bi bilo treba za to buditi.«

»Prav imate,« je odgovoril deček, »povedal bom to svoji materi.«

Obrnil se je in odšel.

Poboljšaj se

Mati svojemu otroku: »Zdenka, kako pa že spet sediš?!«

»Hvala, mamica, prav dobro!«

Največja kazen

»Katera kazen je za dvoženstvo največja?«

»Ta, da imaš dve taščil«

Nasvet

Bolnik: »Gospod doktor, kaj naj napravim? Ne morem več ne sedeti, ne ležati, ne stati...«

Zdravnik: »Ostane vam samo še ena pot: obesite se!«

Kdo se bo preselil?

Bolan kmet se je obrnil k svoji ravno tako bolni ženi:

»Veš, Terezija, če bo kateri izmed naju dveh umrl, se bom preselil v mesto.«

Lovska

Neki nedeljski lovec je pripovedoval o svojem psu: »Vsakokrat ko jem, dam tudi svojemu psu ostanke od jedi. Nekega dne pa sem na to pozabil. Kaj je napravil moj pametni pes? Šel je na vrt, odtrgal tam neko cvetlico in mi jo prinesel v gobcu. In katero cvetko, mislite, mi je prinesel? Spominčico!«

Pred koncertom

Ribničan, ki je prišel v Ljubljano na koncert, je bral pred vhodom v koncertno dvorano: »Prosimo, da oddaste palice in dežnike v garderobo.«

Obrnil se je k svoji ženi: »Ti, Urša, takoj morava iti domov po palico in dežnik.«

Mož naj nikdar ne stavi svoji ženi drugih za vzor!

Tudi moški imajo razvit dar opazovanja, samo da opazujejo druge stvari v svoji okolici kakor pa ženske. Posebno pozorni postanejo, kadar svojo izvoljenko, naj bo to dekle, nevesta ali žena, opazujejo pri delu in vsem ostalem njenem življenju. Vsako izpremembo takoj opazijo, naj bo dobra ali slaba.

Če je dobra, jo z veseljem pozdravijo in si na tihem želijo, da bi imela še mnogo enakih lastnosti in sposobnosti. Slaba zaznanja manjšajo njihovo nagnjenje do njih in čim več jih opazijo, tem bolj se odmikajo od njih. Vsak moški si v svoji domišlji ustvari svoj ideal in ga skuša najti v svoji izvoljenki.

Vsaka ženska se seveda trudi, da bi bila čim bolj popolna. Posebno pazi na svojo zunanjost, dejanja in govorjenje v prvih časih znanja. Takrat tudi ugodi in pritrdi takim stvarem, ki jih v svoji notranjosti smatra za nepravilne ali celo neumne. Če se v teh prvih časih ni pretvarjala in je bila naravna, bo ostala tudi pozneje taka, medtem ko bo ona, ki se je tedaj trudila, da bi čim bolj ugajala, s časom pozabila, da mora paziti na svoja dejanja in govorjenje ter bo podlegla svojim starim zakoreninjenim navadam. Že zato je boljše, da si naravna, kakor da bi se pretvarjala, ker moški še prezgodaj spoznajo izpremembe in se umaknejo.

Marsikateri mož se šele po poroki spozna z ženinim prejšnjim domom, starši in drugimi sorodniki. Tudi navade in način ženinega domačega življenja mu je bil prej neznan.

Ne ve, kako je spretna v gospodinjskem delu in ostalih hišnih opravilih. Ker jo ljubi, si predstavlja, da mu bo ona napravila vse najbolje in najlepše. Samo če bo narejeno z njenimi rokami, bo nekaj vredno. Tudi žena se prvi čas potrudi z vsemi močmi, da bi mu pokazala, da je dobra gospodinja in kuharica.

Če je ženino delo drugačno, kakršnega je bila vajena v svojem domu, bo s časom kljub pazljivosti prešla v navade, ki jih je imela v svojih dekliških letih. Tudi mož bo počasi prešel v svoje stare navade. Če mu žena ne bo v vsem ustregla, se bo spomnil svojega doma in začel godrnjati, da je bilo doma veliko boljše, da so to ali ono napravili na drug način, da so mu bolje postregli, da njegova mama bolje kuha in še kaj podobnega. Sprva bo žena mirno prenašala te očitke, s časom bo pa postala žalostna in obenem ljubosumna na one, ki so znali bolje postreči njenemu ljubemu možu. Čeprav se bo potrudila, da mu bo ugodila kolikor bo mogla, ne bo nikdar pozabila, da ni bila možu več najboljša, ampak jo je primerjal z drugimi in ji jih stavil za vzor.

Če mož v kateri koli stvari ni zadovoljen s svojo ženo, naj ji ne pripoveduje, kako je to napravila njegova mama, sestra, njegova prijateljica iz prejšnjih dni ali kako napravi isto stvar ženina najboljša prijateljica. Pove naj ji prijazno in naravnost, kaj se mu zdi napačno in kako si želi.

Vsaka ljubeča žena bo takoj poskusila, da bo zaželeno naredila točno po njegovih navodilih, samo da bo zadovoljen z njo. Mogoče se ji bo prvič še ponesrečilo, ker ji je stvar nova, ali še ni dovolj spretna, čez nekaj časa bo pa gotovo napravila tako dobro, kakor si je želel, tako da mu je ne bo treba primerjati z drugimi, ampak bo lahko njo dajal drugim za vzor.

Poleg tega je primerjanje žene nekaj ponižujočega. Žena se ne čuti več ljubljeno po svojem možu, ampak se sama sebi zdi služkinja svojega moža. Ukazuje ji, godrnja in primerja z drugimi, obenem pa še zahteva, da naj bo prijazna in dobre volje. Takšno stanje med možem in ženo prinese samo razdor v zakon. Mož ravno tako ne sme zahtevati, ampak samo izreči željo, da naj žena stori, kar si želi, po njegovih nasvetih in prav rada se jih bo držala.

Možje naj si torej zapomnijo, da si žene žele, da jih poučijo, če po njihovem česa ne znajo, ne pa, da jih primerjajo z drugimi in jim jemljejo veselje do dela. Veliko bolj bodo ponosne, če se jim bo posrečilo ugoditi njihovim željam, kakor pa če bodo izvrševale njihove ukaze samo zaradi ljubega zakonskega miru.

Rastlina bodočnosti

Pomen in vrednost soje

Sojina moka je izredno branilna, zelo mnogostranska in nudi gospodinji različne možnosti uporabe

Zaradi vojne, ki je zaprla mnoge dobavne vire surovin, je bilo tudi gospodarstvo prisiljeno seči po preusmeritvah. Prav na področju preskrbe z maščobami so morale dežele, ki jih same niso dovolj pridelovale, izdajati prej velike množine deviz za kritje dobav iz tujine. Daljnogledni gospodarstveniki so že več let pred sedanjo vojno priporočali prav na tem področju omejitev uvoza in skrb za pridelovanje maščobnih surovin v lastni domovini.

Prehranbena svoboda dežel Srednje Evrope je v prvi vrsti vprašanje oskrbe z lastnimi beljakovinami in maščobami. V tem pogledu se je mnogo storilo, tako glede produktov rastlinskega kakor živalskega izvora, in ob sodelovanju vseh zadevnih činiteljev smo dosegli tudi lepe uspehe.

Na Daljnem vzhodu, zlasti na Kitajskem in Japonskem, je posebno soja že več stoletij bistven sestavni del človeške prehrane. Ta daje izvečine z rastlinsko hrano preživljajočim se prebivalcem, tiste prehranbene snovi, katere dovajamo mi telesu večinoma z uživanjem mesa, jajc, sira in mleka. Beljakovine soje so glede svojih lastnosti in prebavljivosti zelo blizu živalskim. Dalje nam njen visoki odstotek maščobe in vitaminov pojasnjuje tudi, kako je mogoče, da so vzhodni Azijci kljub svoji enolični hrani, sestoječi iz riža in čaja, še vedno tako delazmožni.

Na evropskem tržišču je soja še sorazmerno mlada. Leta 1901. je priplula v Anglijo prva s sojo natovorjena ladja, leta 1908. pa prva v Hamburg. Toda šele po svetovni vojni, po letu 1918., se je pričel uvoz soje naglo dvigati, da je dosegel potem leta 1932. svoj višek. Devizne težkoče so bile potem vzrok, da je pričel spet padati, a delno je povzročil padanje tudi rastoči lastni pridelek soje v Evropi. Zlasti v Nemčiji so posvetili sajenju soje največjo pažnjo. V posebnih oljarnah pridobivajo iz vsako leto naraščajočega sojevega pridelka olje in moko. Vedno novi znanstveni izsledki so počasi dvignili sojo v prvo vrsto kulturnih rastlin. Če tako primerjamo notranjo vsebino soje z drugimi znanimi hranili, nam postane njena vrednost za zdaj in za bodoče še posebno vidna:

v %	beljakovine	maščobe	ogljikovi hidrati	rudninske snovi	lecitin
kravje mleko	3.7	3.5	4.9	0.7	0.7
jajca	12.6	12.5	—	1.1	3.6
svinjina, sr. mastna	19.0	6.0	—	1.1	1.1
govedina, sr. mastna	20.0	7.0	—	1.0	1.0
fižol, leča	24.0	1.7	44.0	2.3	0.8
soja	36.0	18.0	20.0	5.0	1.8

Soja predstavlja torej tako dragocen in s hranilnimi snovmi bogat naravni pridelek, kakor ga enakega ne najdemo ne v rastlinstvu in ne v živalstvu. Beljakovina soje je biološko popolnoma polnovredna. Vsebuje vse za gradnjo človeškega telesa potrebne snovi, more v nasprotju s skoraj vsemi drugimi rastlinskimi vrstami beljakovin popolnoma nadomestiti živalske beljakovine in je do 90 % prebavljiva. Glede na bogastvo licitina v olju je soja bogatejša od mesa in mleka in je skupaj z jajci in mozgom na prvem mestu. Življenjsko važnih vitaminov, posebno rast pospešujočega vitamina A ima soja tudi zelo mnogo. Vitamina B ima več kakor jajca, mleko, meso in možgani.

Te in še druge izvrstne lastnosti dajejo soji poseben položaj med vsemi drugimi naravnimi pridelki. Soja omogoča tudi brez uživanja mesa, jajc itd. zdravo in popolnoma zadostujočo prehrano. Izdelki iz soje so pa bistveno cenejši od izdelkov iz mesa, mlečnih proizvodov in jajc, tako da more kriti tudi najrevnejše prebivalstvo svoje potrebe po beljakovinah s sojo. Najboljši dokaz za hranilni učinek soje so prebivalci Azije, ki žive že stoletja dolgo poleg riža in čaja skoraj izključno le od soje.

Kakor je znano, je igrala soja v rusko-japonski vojni zelo pomembno vlogo, ker so vozili japonski vojaki s seboj hranilnih snovi bogati prepečenec iz soje, medtem ko so morali z mesom hraneči se Rusi zaradi težkoč dovoza stradati.

Tudi uporaba sojeve moke je zelo mnogostranska in nudi gospodinji različne možnosti uporabe. Poleg uspešne uporabe v prehrani bolnikov moremo uporabljati sojevo moko kot dodatek pri vseh testeninah in pekah. Uporabna je tudi pri pripravljanju juh, omak, pri izboljšanju mnogih mesnih jedi, a posebno še v zvezi s krompirjem je soja postala zelo priljubljena. Dodatek 10 % soje poveča hranilno vrednost naše običajne hrane glede beljakovin, vitaminov in mineralnih snovi za znatno količino. Pri uporabi soje pri pecivih je ugotovljena boljša peka in večja prebavljivost. Zaradi svoje posebne hranivosti in prebavljivosti je soja izrednega pomena zlasti pri prehranjevanju malih otrok. Glede nadaljnje uporabe sojeve moke v kuhinji imamo že veliko število dobro preizkušenih receptov. In še je gospodinji na razpolago z uporabo dodatka soje do rastlinskega mesa zelo široko področje. Če si predstavljamo hranilno vrednost ene kile sojeve moke, spoznamo posebno nazorno njeno vrednost; ena kila sojeve moke nadomesti namreč 60 jajc ali 12 litrov mastnega mleka, ali 1½ kg brezkostnega mesa. Vsakodnevno souporabljanje sojeve moke more izenačiti vse primanjkljaje v naši prehrani, ki so zlasti v sedanjih časih znatni.

Obžalovati je le to, da ni pridelovanje soje in pridobivanje izdelkov iz nje postalo v Evropi še tako splošno, kakor bi bilo koristno. Pred 150 leti je moral Friderik Veliki s silo uvesti v Nemčiji sajenje krompirja. Zdaj je krompir v Evropi glavno hranivo. Pred 80 leti je prišla v prehrano sladkorna pesa. Zdaj je sladkor iz pese nepogrešljivo hranivo.

Danes soja še ni važen činitelj v ljudski prehrani, kakor bi po svojih lastnostih morala biti, toda že v bližnji bodočnosti bo uporabljena v to, da bo zagotovila Evropi dokončno in popolno prehranjevalno svobodo.

Drevo popotnikov

V najbolj suhih pokrajinah Avstralije, kjer primanjkuje vode, si domačini pomagajo na ta način, da posekajo mlada drevesca in jim zažgo vrhove. Tako poženo iz debel sok, ki si ž njim žejo gase. Na otoku Madagaskarju pa uspeva visoko drevo, slično bananovcu, le da ima leseno deblo in dvostranske, v pahljače razvrščene liste. V listnih nožnicah tega drevesa je toliko vode, da služi v času suše za pijačo. Zato so drevesu nadeli ime »studenec« ali »drevo popotnikov«.

Križanka štev. 5

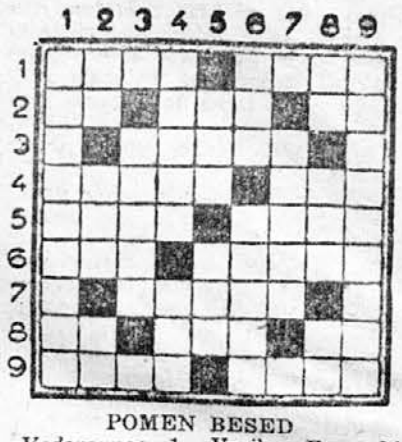

POMEN BESED

Vodoravno: 1. Vozilo. Evropski prebivalec. — 2. Središče vrtenja. V zvezi s čebelami. Nikalnica. — 3. Gradbena snov. — 4. Športni prostor. Del obraza. — 5. Del soda. Odprto polje. — 6. Žensko ime. Dobesedno pomeni toliko kakor dejanje. — 7. Krpa telo. — 8. Kvarta. Postiljonov inštrument. Na nekaterih avtomobilskih tablicah. — 9. Okončina. Žensko ime.

Navpično: 1. Obrtnik. — 2. Vzkrik bolečine. Anarhist ga odklanja. Oblika pomožnega glagola. — 3. Posoda za krušno testo. — 4. Žensko ime. Prvo plačilo. — 5. Žuželka. Brez njega ni prave posode. — 6. Del voza. Evropska prestolnica. — 7. Obrtnik. — 8. Števnik. Prislov. Kratica dolžinske mere. — 9. Fizikalen pojem.

Rešitev križanke štev. 4

Vodoravno: 1. napad; ben. — 2. ara; obara. — 3. se; ananas. — 4. noj; ta. — 5. vas; nad. — 6. es; zev. — 7. Divača; as. — 8. ideja; Uri. — 9. ček; rapir.

Navpično: 1. nas; vodič. — 2. arena; ide. — 3. pa; osevek. — 4. aj; saj. — 5. Don; čar. — 6. bat; za. — 7. banane; up. — 8. era; Avari. — 9. nasad; sir.

Sv. Valentin ima ključ do korenin!

Na dan sv. Valentina, 14. februarja, narava zaključi svoje zimsko spanje in se začne počasi prebujati. Drevje dobiva prve zelene listne popke, korenine začno srkati novo hrano iz zemlje in nabirati moči za zopetno rast.

Na polju leži še sneg, a kmetu in vsakemu drugemu obdelovalcu je ta dan opomin, da mora začeti pripravljanje za poljska dela. Pripraviti mora plug, brano, ostalo poljsko orodje, semo itd.

Tudi sobne rastline se prebude in če hočete, da vam bodo spomladi bujno pognale, jim morate dati sveže hrane. Poljska in vrtna zemlja se sama obnavlja z dodajanjem gnoja, medtem ko je sobna rastlina izključno navezana na prst, ki je v loncu. Zato je nujno potrebno, da ji vi pomagate. Obnovite ji prst in ji dodajte tudi malo gnojila za cvetlice. Rastlina bo tako dobila novih moči iz sveže zemlje; vendar ne smete pozabiti, da jo morate od tega dne dalje spet redno in pogosteje zalivati, ker potrebuje za rast več vode, s katero si pripravlja potrebno hrano.

Kdo ugane?

Od prodajalnice do prodajalnice.

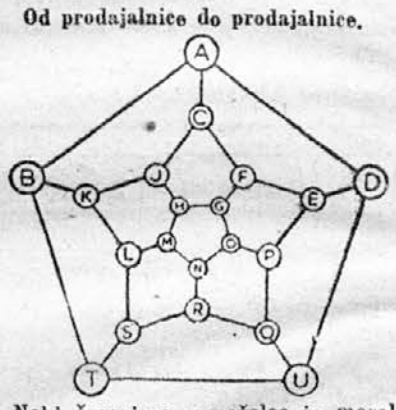

Neki časopisni raznašalec je moral oskrbeti 20 časopisnih prodajalnic s časopisi. Prodajalnice so bile v različnih delih mesta, kakor je razvidno iz priloženega načrta. Jasno, da je hotel raznašalec obiskati te prodajalnice po najkrajši in najhitrejši poti in vsako samo enkrat; obenem si je želel, da bi na koncu svojega raznašanja prišel spet na svojo izhodiščno točko.

Kako je to dosegel?

Odgovor:

Obstoji več možnosti. Če je raznašalec začel n. pr. pri A, je moral svojo pot nadaljevati takole: od A k D, E, F, O, N, M, L, S, R, Q, U, T, B, K, J, H, G, F, C in nazaj k A.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Krušna juha

Nastrgaj 10 dkg kruha. Te drobtinice mešaj v suhi kozici na ne premočnem ognju toliko časa, da se popolnoma posušejo in malo zarumene. Medtem ko pražiš drobtinice, kuhaj posebej na drobno sesekljano zelenjavo, kar pač imaš: peteršilj, zeleno, por, korenček, zeljnate liste in kolerabico. Ko je zelenjava kuhana, dodaj malo strtega česna, žlico paradižnikove mezge in malo majarona in medtem, ko juha vre, stresaj vanjo prepražene drobtinice, katere se napoje in juho zgoste.

Na maščobi prepraži drobno zrezano čebulo in z njo juho zabeli. V. B.

Leča kot solata

Lečo skuhaj do mehkega, jo osoli, opopraj, potresi s čebulnimi rezinami ali sesekljanim česnom in zabeli z oljem in kisom. Lahko jo serviraš tudi z gorčico ali črno redkvijo, katero nastrgaš povrh leče. M. S.

Ne pijte pri jedi!

Poleg suhih jedi postrezite vaši družini tudi z bolj tekočimi

Mnogi ljudje imajo slabo navado, da pri jedi venomer pijejo. Če jih vprašate, zakaj to počno, vam bodo odgovorili, da je drugače jed preveč zagatna in jo težko požirajo. Vendar ni jed nikdar kriva, da jo težko požirajo, temveč oni sami. Vsaka hrana ima nekaj mokrote, kar je pa premalo, jo moramo sami dodati.

V ustni votlini imamo žleze slinavke. Te žleze imajo nalogo, da proizvajajo slino, ki nam pomaga pri žvečenju hrane. Če je kakšna jed zelo suha, jo moramo dalj časa žvečiti, da dobimo toliko sline, da jo lahko pogoltnemo. Da pa ne jemo prepočasi in se preveč ne mučimo, dodamo navadno k takim jedem tekočino v obliki prikuhe ali kompota odn. razredčene marmelade ter česa podobnega. Kaj bomo dodali, je odvisno od gospodinje. Skuša naj jedilnik sestaviti tako, da bodo poleg suhih jedi tudi tekočine. Ni pa pravilno, če pri jedi, ki ni zagatna, pijemo vodo ali kaj drugega. Seveda z dodajanjem vode jed hitro omehčamo, a slinavke potem nimajo nikakega dela: hrano samo nekajkrat pregriznemo z zobmi in še kar velike kose pogoltnemo.

Pravilo je: dobro prežvečeno je napol prebavljeno! Torej, če slabo žvečite in kar hitro napol prežvečeno požrete, otežujete preveč ostale prebavne organe. Ti organi se s časom zaradi prevelike obremenitve pokvarijo in skoraj običajna posledica je pokvarjen želodec.

Zato rajši malo dalj časa jejte in dobro prežvečite ter ne dodajajte po nepotrebnem tekočine. Slinavke bodo že same oddale zadostno količino sline. S tem, da ne smete piti pri jedi, ni še rečeno, da si nikdar ne smete privoščiti malo vina, kompota ali česa podobnega. Nevarno je le, če se tako navadite, da brez pijače sploh ne znate jesti. Po jedi pa pijača ne škodi, razen če se sestava hrane ne ujema s pijačo, n. pr. jabolko in voda. Paziti morate tudi, da pijača ni premrzla, ker si želodec tudi lahko zelo prehladite in si ga tako pokvarite.

Trije začarani bratje

PO ČEŠKI PRIPOVEDKI PRIREDIL HOTIMIR V. GORAZD

Vojko svoji sestri ni mogel odpustiti izdajstva, zato jo je zaprl v votlino, kjer naj ostane vse dotlej, dokler se ne bo vrnil. Medtem naj se pokesa in poboljša. Razočaran in prevzet od velike žalosti, je Vojko poklical svoje zveste pse ter se z njimi napotil spet v širni svet, ne da bi se bil dotaknil tolovajevih zakladov.

Hodil je že precej časa, ko je nekega dne prispel v mesto, ki je bilo kakor izumrlo. S streh so visele črne zastave, ulice so bile prazne, in od povsod sta dihala vanj velika žalost in strah. Šele prav na koncu mesta je ugledal starca, ki mu je povedal, da se mesto imenuje Cvetograd. Zadovoljstvo in veselje sta vladala v njem in v deželi, dokler se ni onkraj mesta v Hudi gori naselil troglavi zmaj. Vsake tri mesece je zmaj zahteval, da mu žrtvujejo najlepše mlado dekle, sicer bo pokončal vse prebivalstvo, mesto pa uničil. (Dalje prihodnjič.)

Nekaj kasonov prvovrstnega gnoja zamenjam za košnjo detelje ali fine vrtne ali livadske trave. Ponudbe na oglasni oddelek »Družinskega tednika« pod šifro »Za Bežigradom«.

»Kmetovalca« letnike 1939 do 1940 kupim. Ponudbe na oglasni oddelek »Družinskega tednika« pod šifro »Vezano ali broširano«.

»Rasolet«, brivski električni aparat kupim. Ponudbe na oglasni oddelek »Družinskega tednika« pod šifro »Rasolet«.

Herausgeber — Izdajatelj: Karel Bratuša. — Schriftleiter — urednik: Hugo Kern. — Für die Druckerei Merkur — za tiskarno Merkur: O. Mihalek.